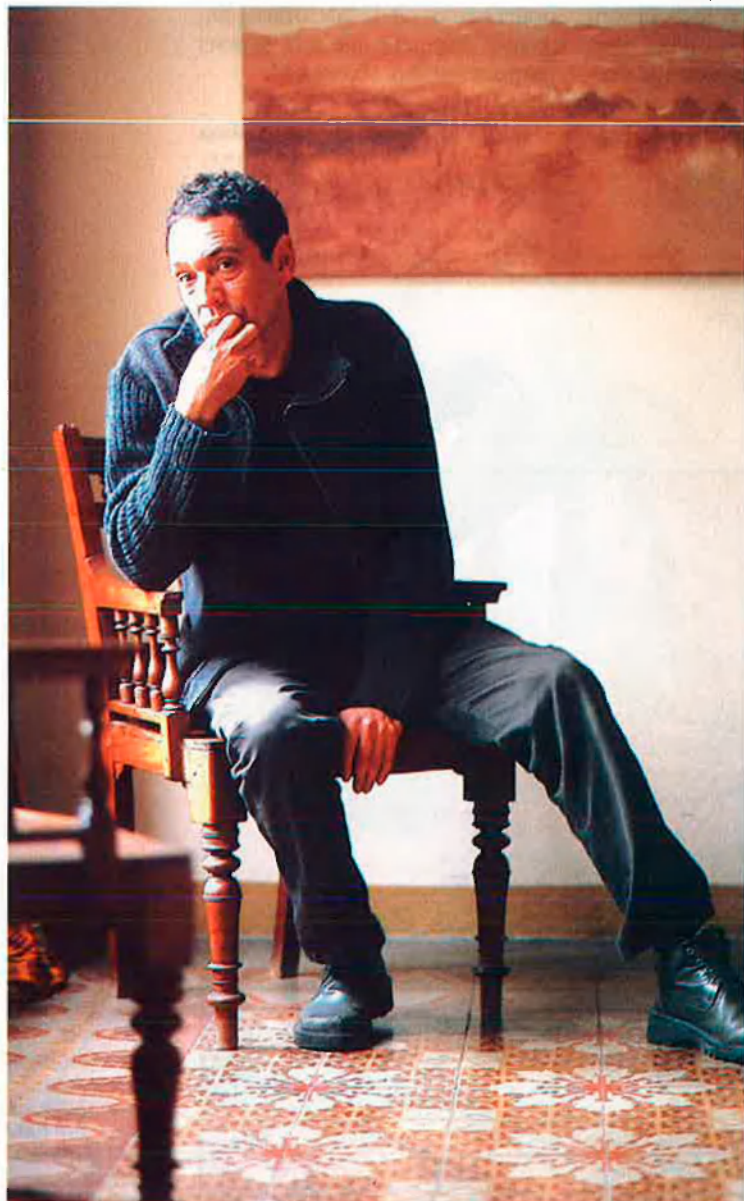

“‘El mar’ és una defensa de la vida”

El cineasta mallorquí Agustí Villaronga va estrenar el 14 d'abril la seva darrera pel·lícula, 'El mar', basada en la novel·la homònima de Blai Bonet. El film "més humà" de Villaronga va rebre el premi Manfred Salzgeber al passat Festival de Cinema de Berlín.

MARC VILA

Agustí Villaronga presentà 'El mar' al Festival de Berlín, on va rebre un premi, però també el rebuig d'una part de la crítica alemanya. "És un film molt dur i si et quedés en una primera lectura no agrada, perquè té escenes fortes."

La cruesa del cantó més fosc de les persones protagonista *El mar*, la nova pel·lícula del guionista i director de cinema mallorquí Agustí Villaronga. Després de realitzar films com *Tras el cristal* (1985), *El niño de la luna* (1988) i *99.9* (1997), entre altres, Villaronga presenta ara aquest drama basat en la novel·la homònima del també mallorquí Blai Bonet (recentment reeditada per 3i4). *El mar* narra la història de Manuel (Bruno Bergonzini) i Ramallo (Roger Casamajor), dos adolescents malalts de tuberculosi que després d'haver viscut durant la infantesa la Guerra Civil, es retroben en un sanatori. Entre ambdós reneixerà una amistat que s'anirà entenolint per les diferents actituds davant una mort a l'aguait.

—A Berlín va declarar que *El mar* és una conseqüència de tota la seva carrera, que tots els seus treballs anteriors hi són a dins. Com es va enamorar d'*El mar* i com és que s'ha decidit a fer-la ara?

—Fa molts anys, quan vivia a Barcelona, vaig conèixer la novel·la de Blai Bonet, a través de molta gent del món de l'espectacle, com ara el Pep Munné. Em va agradar la gran poesia que tenia, de seguida vaig pensar en una pel·lícula. El fet que la consideri com a conseqüència de la meua carrera ja és independent del que fos la pel·lícula en si. Fa molts anys que treball al cinema i les constants del cinema que a mi m'agraden personalment estan ficades a a *El mar*. Tot està més depurat, més essencialitzat, menys preocupat per la cosa formal, com a vegades es fa per lluir-se. És molt més essencial, té menys personatges.

—Com s'aconsegueix aquesta maduresa artística?

—El temps fa molt. Ajuda a saber separar el gra de la palla. Tens més sensibilitat. L'experiència que tens fa que la teua energia es col·loqui on ha de col·locar-se, que no es dispersi. En el primer rodatge els actors, els focus, la gent, tot és un plus que t'atabala moltíssim. Amb el temps estàs més acostumat a treballar, la relació laboral la tens més interioritzada.

—Aquesta pel·lícula significa un cop d'ull a les seves arrels?

—Una mica sí, perquè parla de Mallorca, però no és l'*Amarcord* de Fellini. Parla d'una època que no és la meua, però que has viscut per altres, la guerra civil i la

postguerra. És arrelada a la meua llengua i a la meua gent. Entenc perfectament tota la novel·la de Blai. No sé si és que hi ha unes constants de la gent de Mallorca, però tot el que diu en Blai jo ho tenc molt interioritzat. Supos que cada regió té les seves particularitats, una manera de pensar. Si has viscut allà les coneixes millor, les tens sempre presents.

—*Què en pensa, de la reacció de la crítica de Berlín, que va jutjar El mar com a massa violenta?*

—Pens que la pel·lícula se'ls va indigestar. La pel·lícula és molt dura i si et quedés en una primera lectura, en la part superficial de la pel·lícula, no agrada perquè hi ha escenes fortes. Però d'altra banda, trob que la violència està molt mesurada. Hi és, però és imprescindible per a la història. La sang és normal que surti si parlem de tuberculosos que es moren. Ara bé, aquest tipus de crítiques no parlen de la pel·lícula, sinó del concepte de la violència aplicat a la pel·lícula. Pens que es va confondre, perquè una cosa és que una pel·lícula sigui dura i una altra cosa és la violència en si. Per exemple, ara he vist *Boys don't cry* i és una pel·lícula molt dura i no se m'acut pensar si la violència és gratuïta o no. Pens que t'hi mostren el que han de mostrar-te i punt i en cap moment se'n va al gore.

—*Sorprèn perquè hi ha pel·lícules molt més violentes que quan es tracten de manera superficial no reben crítiques.*

—Als primers deu minuts de qualsevol pel·lícula d'acció americana hi ha molts més morts, més violència i tot és molt més explícit que a *El mar*. Però no veus persones, veus ninos. I a *El mar* sí que veus persones, que són joves, que estan malaltes, que tenen problemes, que són humanes. I t'identifiques amb els seus problemes i és això el que fa mal.

—*El mar l'han relacionat amb el seu film Tras el cristal (1985). Hi està d'acord?*

—Té alguna cosa molt similar, totes dues arranquen de la profanació de la innocència, agafar uns nens i fer-los entrar d'una forma molt violenta en el món dels adults. I a partir d'aquí, les conseqüències. Això és molt comú en totes dues. La manera de tractar-la també és similar perquè no hi ha moral, mostres els fets amb lupa, però no hi ha judici. Tracta de la part fosca, menys agradable, de la vida humana. La diferència està en els personatges. A *Tras el cristal* eren monstres, gent patològicament malalta. *El mar* és molt més humana. Els personatges són molt humans. Parla de les coses bàsiques de la gent, l'amor, l'amistat, la traïció...

—*Com va ser la col·laboració de Blai Bonet amb els guionistes fins poc abans de morir?*

—Ell no hi va col·laborar directament. Va estar des del principi d'acord que féssim l'adaptació i ens va deixar que treballéssim. *El Mar* en si és molt poc cinematogràfica: són quatre monòlegs interiors. Vam crear unes subtrames, que totes surten en la novel·la en algun moment determinat, perquè fos més cinematogràfica. Li vam ensenyar el primer guió a en Blai i li va encantar. Llavors la seva col·laboració va ser en els diàlegs. Tenen un to literari, i els va donar un toc més col·loquial, més com parla la gent del poble allà a Mallorca. Crec que estava molt content, perquè era essencial-

MARC VILA

El director mallorquí fa un cop d'ull a les seves arrels a 'El mar'. "Parla de Mallorca, però no és 'Amarcord' de Fellini. És una pel·lícula arrelada a la meua llengua i a la meua gent".

ment tot el que hi havia en la seva novel·la. Gent molt pròxima a Blai diuen que la pel·lícula és molt Blai.

—*En alguna ocasió va declarar que El mar és un film per a l'actor. Va ser molt complicat trobar el casting adequat, tenint en compte que havien de ser actors molt joves i que havien de parlar en mallorquí?*

—Sí. Havia d'anar a buscar gent fora dels llocs habituals. Teníem nens de deu anys, adolescents de menys de vint. Va ser un casting molt llarg, vam rebre gairebé 600 persones. Però que els actors no siguin coneguts beneficia que la pel·lícula tenguí molta versemblança. He trobat uns actors extraordinaris, no perquè siguin joves i tenguin una frescor automàtica, sinó perquè ja tenen un domini del propi cos i de la veu impressionant. El més important d'aquest film era l'actor. La planificació era important, però la cara ho és més. El casting limitava el que era la gent de Mallorca, Catalunya i el País Valencià. Dels protagonistes, en Bruno és català de descendència italiana i en Roger és andorrà. Vam haver de fer dos mesos de classes de dicció de mallorquí. Volíem equilibrar les coses. Van fer un treball increïble. El mallorquí d'en Roger és molt bo, no saps de quin poble és però realment et penses que és mallorquí. Vam fer dos mesos d'assajos, tres dies per setmana, de sis a set hores. I era normal perquè d'entrada no ens coneixíem entre nosaltres. Ells van quedar *fipats* amb el guió i amb els personatges, que són molt complexos. El text del Blai té una primera línia, però en té set darrere que has d'anar descobrint a poc a poc. Va ser molt positiu, ells aportaven moltes coses i això feia que arribessin al rodatge amb la construcció del personatge molt sòlida. Només ens trobàvem amb problemes mecànics, de llums, d'entrar i sor-

'El mar' és protagonitzada per Bruno Bergonzini i Roger Casamajor (a la foto). "He trobat uns actors extraordinaris, no perquè siguin joves i tinguin una frescor automàtica, sinó perquè ja tenen un domini del propi cos i de la veu impressionant."

tir de la situació, però ja no feia falta discutir sobre el personatge.

—*Té una especial predilecció per les atmosferes torbadores i obsessives. Quina és la seva intenció?*

—El cinema és molt de crear l'atmosfera. Fins i tot la comèdia també és de crear atmosferes, precisament perquè sigui divertida. I quan agafes un tema de la part més interior de les persones, s'ha de crear un clima especial. A *El mar* sorprèn perquè és molt lluminosa, no és fosca, però acaba sent un clima molt obsessiu. Tot el que és l'hospital és molt claustrofòbic, tot i ser de color blanc. Hi veus gent que està a punt de morir. La soledat de l'hospital acaba creant-te l'efecte contrari del que t'imagines, acaba sent fosc i claustrofòbic.

—*La mort és una de les protagonistes d'El mar. Quina ha estat la seva actitud?*

—He seguit molt l'esperit del text. El tema de la mort tothom el pensa. Alguns l'encaren i altres l'observen. Te'l pots mirar de moltes maneres. A la pel·lícula la mort funciona com la negació de la vida, la mort en si en aquesta pel·lícula no interessa, interessa allò que priva. Tota la gent de la pel·lícula té moltes ganes de viure. Tot aquest discurs sòrdit que li afegeixen no hi és, perquè la pel·lícula és una defensa de la vida. La pel·lícula parla de com és de terrible que siguin així les coses.

—*La religió també hi és molt present al film. Es va servir de la seva experiència de tretze anys amb els jesuïtes?*

—És una experiència que et marca. La religió és un fet conegut. No sóc practicant, però la conec bé. Puc conèixer bé la part més repressiva de la religió, la part

que crea conflictes en les persones. D'altra banda, el personatge de la monja jove és el contrapunt, col·loca la religió de cara a les persones. És el personatge més adult, té un esperit molt positiu, m'agradaria identificar-m'hi. Accepta la vida tal com és i sap trobar-hi un lloc.

—*La seva obra ha estat qualificada de cinema d'autor. És una etiqueta o una realitat?*

—És una etiqueta i té el que tenen les etiquetes. Hi ha cinema que és més personal que altres. Hi ha pel·lícules d'encàrrec que neixen d'una productora i en què el director està allà com un treballador més, encara que hi posa molt de si. I hi ha pel·lícules que són generades pel mateix director. Jo n'he fet algunes molt generades per mi, com ara *El mar*. També hi ha el sentit pejoratiu de l'etiqueta, que és l'autor que es fa palles mentals sobre les seves obsessions. En aquest sentit no m'agrada. Jo consider l'autor una altra cosa. Hi ha temes que a un li interessin, que pensa que estaria bé que la gent en reflexionés, i lluita perquè això li arribi a la gent. Fer un esforç molt gran per arribar al públic des de la teva òptica. No arribar al públic des d'una òptica que ell ja espera, perquè si no sempre ens estam mirant el melic i sempre som

autocomplaents. En aquest sentit, *El mar* és una pel·lícula que per la seva duresa, per la seva manera de mostrar les coses, no és autocomplaent, i crec que és molt lícit que es mostrin les coses negatives però amb un esperit molt positiu.

—*Ja havia treballat amb el director de fotografia Jaume Perecaula, el músic Javier Navarrete... És important tenir un equip que conegui el director?*

—És magnífic, perquè ja et coneixes. Amb el Jaume Perecaula ens entenem a la primera, ell mateix s'anima i va creant la llum d'una manera molt creativa. Amb el Jaume hi ha una relació de fa vint anys, el primer curt-metratge el vaig fer amb ell. I és molt pràctic això. És bo tot. També m'agrada treballar amb gent molt jove, que té idees fresques.

—*Quin és el nou projecte que prepara?*

—Una producció Chavarrías-Lauren Films. Es rodarà a principis del 2001. És un projecte que fem tres directors alhora. Els tres fem el

guió i els tres dirigim alhora. Fem un repàs de la vida d'un personatge. És un fals documental. El rodarem amb diferents formats, treballarem amb tècnica pobra expressament. Em fa gràcia treballar en aquesta aventura, jo que sempre treball amb un cinema molt mesurat. Serà tot un experiment.

"El cinema d'autor no ha de ser el d'aquell que es fa palles mentals sobre les seves obsessions. Hi ha temes que a un li interessin i lluita perquè això arribi a la gent. L'autor ha de fer un esforç per arribar al públic des de la seva òptica."

Bea Cabezas